

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԴԷՊՔԵՐՆ ԵՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ Ի ՖՐԱՆՍՍՈՒ

Այս յայտնութիւններէ վհուայեւ կեդեւր լի Պալատիէ հանրապետական կառավարութիւնը տապալելու համար մի կողմէ թագաւորական կուսակցութեան և միւս կողմէ պրահափախներն իրականցութեան հետ համաձայններ և Այս գաղտնի յարաբերութիւնը սկսեւ 1887 նոյր մամուռն, երբ Պ. Կրէվիկի տեղ ընդ նախապահ մի պիտի ընտրուէր, Պալատիէականը Արմատականը և Ընկերպարականը նախաւաշկէն Պ. Ժիւլ Ֆերբիի ընտրութեան, վախճալով անոր կորովէն և ծայրայեղ գաղափարներու դէմ անոր հռչակող հակապաշտնութենէն։ Պալատիէ իւր մարդիկը զրկելով Պ. ար Ֆերբիէն և Պ. Ֆիլքէի մօտ, երկուքն եւս ընտրուել ի նախապահութիւն։ Իրախնդը քուէները կ'առաջարկէ իրանց Պալատիէ, պայմանաւ որ նորընտրեալիս հարը յոտանայով վերստին պատնէրազմական խառնարարութեան կոչուղի Պալատիէ։ Պ. ար Ֆերբիէն յոտանալով պատմական կուսակ։ Պ. Ֆիլքէ իր իտտութեայ առաջն փարսնելու։ Բայց իւր ընտրելութիւն ելը չունենցաւ։ Ի սկզբան ամիւնէն ար ընտրէ տապալաւ Պ. Ժիւլ Ֆերբի, ու իւր

Պուլավեի երկրորդ տեսակցութիւն մը կ'ընենայ նոյմ. 29-30ի գլխին, երբ թագաւորական կուսակցութեան պետներ իրեն կը հաղորդեն թագաւորական Սահմանադրութեան ծրագիր մը։ Այլ երկրորդ տեսակցութեան հետքը թագաւորական կուսակցութեան սոսկ ծրագրը կը ստին հասկնալու լանսէական արկիւններուն մէջ։ Միայն առկայ տիւրքի իշխանի տնօրէն Պ. Ռոբիդը Մէլէքը եւ Պուլավեի զբաղմունքի գլխ. ծոց տնօրէն Պ. Տիւրն մի եւ նոյն լե-

Այս տարին եւս եկաւ սեպտեմբ 19 (Ն. Տ.) : Թատրոնը բացուեցան, և Փարիզիցիք թատրոն երթալու հրամանին հնազանդեցան նոյնքան փութաճառութեամբ որքան համախիտալութեամբ հնազանդէր էին թատրոն չերթալու հրամանին, և՛ իրենք որ ըստ մեծի մասին ընտանեկան կեանք

այսպիսով լրացող ոմանք ինչ հանրապետական պայտօնները՝ Հանրապետության հետ իրենց պաշտոններն եւս պարտադրեցին հարեալու համար՝ դուռ եւս լինելը չեն ընել այնպիսի ապօրինի հրահարքներու զիմով, որք կայսե րական իշխանութեան ներքեւ միայն կարելի էր համարելու զքան որով, յաւա՛հ :—Հարքներ որք կը ցուցնեն ինչ նոյն իսկ Հանրապետականքը՝ դուռ եւս չունի իրենց տնային տարբարքն եւ վերջնապէս հաստատուած չեն համարել, —եւ ինչպէս համարին, երբ մազ մնացած եւս պուստիէական դաւաճութեան յայդոման :

# ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԲ

Փոփոք ԱՅԻՈՅ ԱՆԻՒԼ - ՀԻՊՈՏՏՈՍԱՅ

Իզվրիբ անդր- ընդհանուր Հելուպոսն, իբր վերլին տեղեկադրել, այդ վաղեմի քաղաքը կը նկարագրէ իբրեւ փոքր Ասիայ մէկ մեծ մասին համար քաջառարկանութեան կեդրոն։ Իզվրիբն առեւտրական աղբեցուկները ըր ծաւալի փոքր Ասիայ ամենին բարեւերն մաշին վրայ, յորում կը բազմադեղանի գաւառը Գոնիայի եւ Ատալիայի, Էն-

Իզմիրի քաղաքին և նաւահանդիւսան  
նըդառնակ եւ անասնահան ծառայման  
առական եւ որ նաւահանքային երե-  
ւաց քիչ քիչ տղմով լեցոյնելուն զոյ-  
նելուն թիլոյ չարոյն։ Այս ժամանկ  
սուր քաւականի ուշադրով լինէ չի  
տրուիր, թէ եւ ժողովայ աւերակք ե-  
րեստի, իւր երբեմնի ընդարձակ և  
արեւելեւ նաւահանքային զրկի չնու,  
չհիւսն քանի մը մոռնի դէպք ի ներս  
ամբարի մէջ կը գտնուի, Իզմիրի Տա-  
ւար յարօտան աղբարտուր թիւն մը  
մաքարիկ եւ։ Իզմիր եւս որ մը Նոն  
դղակի ժամանակ կըտառ ունենաւ, եթէ  
արունակ նաւահանգիտար մարբէլու  
դը չարոյն, չհրճու գեետն բերած  
կըլիզած տղմին պատճառաւ։

Անցեալ տարի Իզմիրէ արտածուել  
վաճառք թափառողակ անձէքն էր  
535,975 անգլ. ոսկի, և ներածուելն էր  
236,139 ոսկի, Ուրիշ ա'յ մէկ երկիր  
Էգիպտոս չափ վաճառք իրենուրեք Իզ-  
միրէ կամ վաճառք իր զայի հոն, Մ-  
սափի գլխաւոր երկրաց բաժինք Իզ-  
միր հոմած վաճառք մէջ 450,719  
255,062 անգլ. ոսկի, Ֆրանսիա 450,719  
Էւրոպական թուրքիա 379,670, Աւս-  
տրիա-Հունգարիա 367,992. Ռուսիա  
195,791. Իտալիա և Ռուսմանիա 143  
Հնդկարական ոսկի, Իզմիրէ արտածուել  
վաճառք մէջ Անգլիոյ բաժինն է  
2,092,475 ոսկի, Մ. սափի 546,257.  
Ամերիկա 446,117. (Ամերիկայի գնածն  
է զլիւտորայէն արին, բոլոր  
Թուրք, մատուտակ և ծխախոտ.) Հոյ-  
անտա 421,282 (խոյաղական, Իտալիա և  
արին.) Ֆրանսա 360,739. Սադանիա  
187,287. (դրէթէ բոլորովին բաժապակ  
բաժնիստ.) և Ռուսիոյ բաժնին է  
167,318 անգլ. ոսկիոյ վաճառք.

ՏԱՐԵԴԱՐԶ ՍԷՏԱՆԻ

կայր Թրանսպադոց իր բանակին հետ  
անձնատուր եղաւ ի Սեւան, Գերմանը  
այս տարեկարմն իբրեւ. տօնն որ կը  
նկատեն, և լրացար մէջ ամսանա-  
յօդուածնեղով և քաղաքաց մէջ գը-  
շեաւորութեամբ և լուսավառու-  
թեամբ կը տօնեն. Պղնձաբեկն իշ-  
խանութեան ներքեւ սեպաւ. Զի տա-  
րեկարմն հատապարտական միահա-  
մուռ արտայայտութեան որ մ'էր քն-  
համայն Գերմանին. Հիմակ այնպէս  
է. Սյո տարի Պերին սեպաւ. Զին իր  
տոյրական երեւոյթը պահեց, Լրա-  
դիրք իրենց տարեկան յօդուածնեը  
գրեցին, բայց առանց Թրանսպի վրայ  
յայնչակերս. Բաշե Զայնէն ըսաւ թէ  
մեք այսօր ո'չ թէ գերմանն բանակաց  
յաղթութիւնն և ինչնանոն պարտու-  
թիւնը կը տօնենք, այլ գերման երկրաց  
և գերման ժողովրդոց միութիւնն և  
ազգային միութեան հետ գերման  
կայսրութեան մեր խաղաղատուր մը.

ԳԵՐՈՒԹԻՒՆ Յ'ԱՓՐԻԿՈՒ

Պրուսիայի Հակադերմաբաժանի Դեսպանատնից հաղորդում առերկրային խնամքի համար՝ Արթուրի մեջ երեք զլիկաուր երկիրներ կան ուր կը կատարուի քրեական վաճառականություններն ու ծեր երեխան Սուսան, Արեմոնան Սուսան, Կեղբունական Արթուրի, մեծ յճեւուն մօտ՝ Տաքեւան 80,000 գործի կէտէն մարկիկէ, բայց 40,000 բնիկներ ալ ամեն տարի բռնամահ կը կորնչին գերեզման քաղաքն ապահով, կամ անկախ ճամբու գիտական խնամքի, Սուրեն, ամեն տարի 120,000 մարդ կը կորստան Արթուրի, և այս վիճակը դարձեւ ի վեր կը տեսէ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Թուրքիյէ (Ճախոն) արուած վերջին լրաց  
նայելով, հետախան ահագեի սաստկո  
թեամբ կոտորած կ'ընէ Ճախոնի քաղա  
մէջ, Ամենին առաջ ի նահատարէ երեւ  
ե քան որ շարունակ 926 անձինք բ  
նակեան, յորոյ 674ը մեռան, ի մայր ի նե  
համ զնոստաւոն այնքան սաստկոյ չէ:

ԹՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՄՐՈՒՀԻՄ

Անդրիական Բաճա (Թագուհի) իդու-  
կան շաքալթաթերթին մէջ կը կար-  
դանը .

«Մեկտիս իւր արդէ՛ հայտնուէ՛ն ինչ պարտէ՛ք գեղարարները՝ սգեգայանալ եւ ծառայումն, որ կ'երեւի Ազգայնական Գ. Կոպարե գահաժողովե՛նն ի յիւր Ռուս-Պարսկ արդի Կայսրութիւն կառարարի արուեստագէտ մ'է, եւ նշանումը ծոցմարիարներ յորինում է իւր նախապարհակա պատիւը՝ հանն է Մէտեփէ (Յրաճառացի), եւ Հէ ա. միւսներ անկ որ քանի մը ծառար նուիրած է ընդօրինակելու նորա քանի պատկերները Իշխանն եւ Միւսն ինչ ընդօրինաւ ինք ինչիւք սքանչելաւէս յայտնող է Կայսրութիւն իւր գեղարարեանտակա ճաշակն հաղորդած է նաեւ Ջարին, որ առանձնութեւն յառա՛կ պատիւները շատ հարեւորութիւն չէր տար, բայց այժմ յօժարակա՛մ կ'ալանք ամեն ձեւերսն»

— 23 —

**ቅጽ ቁጥር ፬ ሲያረጋግጡ**

## ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՌ

1101100

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

0 0 4 1 1 5 2

— Հիմախ, ըստե ինքնիկներ, մտածե՛ք Պէտէի եւ Վարդգիսին գործերը ունենլն եւ Եւսեփեանները խի՛նքներն, Որդուք եւ որ աւանդին պիտի պիտանան։ այս պատճառաւ։ Վարդգիստ բան մը չի կորսնցնուեր եւ խառնապաշտ Վարդգիսը եւս կտանաւոր չափ Գարի Քրիսթը, ինչ քաղիք, Այդ Բողոքականները որ Վարդգիստն ստան մը մը կոչակ հաւորեալ խոց մը կը բնակի, մեծ էշ խառնի մը վառուելէ վերջանաւոր խի՛նք ապրեալականութիւն ունի։

Այս արդէ անշուշտ երեցած է տարբեր բան մըն է, յարեց զլուսն օրօրեայ հոտառութիւնն է հաշտողութիւնն չունեցայ ինչն է է, եղածը եղած է. Զարմանալ բան, ի՞նչ յարաբերութիւն կընան ունենայէր Պ. Ռոստոմ և Պ. տը Սանգաքան իրարու հետ. ի՞նչու կուզէ Ստանալ թէ ու պայցած է գերաշմոյսը, Շիրտակը կուզէն .

[illegible]

« Հիմայ կացութիւնը քննենք ,  
« Դեբալումսը առանձին մեկնած է ,  
« Բոքրիկ պայուսակ մը միայն հետը առ-

Ինքը՝ Ասիկը՝ իր հետեւի թէ պատրաստ-  
 առած էր իր Բարիգեղեմ մեկնելու եւ թէ՛ որ  
 եւ է պատճառու հարկադրուած է փախչ-  
 ելի՝ փառն իր, ապառիկս՝ իր մարդ թէ իր  
 մեկնելու էր փախուտ մըն է, չէ մարդ իր,  
 մահանաղը դերակոմս մը, բանի մը ամ  
 տանն համար որ եւ է տեղ մը կ'երթար  
 հազարաւորէի մանր մեւրը բաներ տանելու  
 պէտքը ունի։ Ճերմակեղէն, հաշտուտ եւ  
 պայծառ, կար, նոյն իսկ չի՛ պարտաւորի մը  
 մէջ մը պոչերէն յառ չի՛ գտուի, թո՛ղ  
 չըսեն թէ՛ զբանով ամեն տեղ ամեն բան  
 կ'առուի։ Զերմակեղէն համար ըսները  
 թէ՛ գտուի։ Ըլլայ, բայց ո՛չ միւս բաներն  
 համար։ Դերակոմս մը դերերն է իր վայ-  
 րեր, Երբ մէկը Սահաղբի դերակոմս կը  
 կոչուի եւ աղիտ տան է, չի կրնար փո-  
 քը՝ դառալի մը չի՛ն լաղել։ Երթեմէնյաղ մը  
 ճառաւորներէ մաշած լաղելի մը գնկով հաշ-  
 տել, ձիաւորճառի մը պէս որ դերեցիկ երե-  
 նալ կ'ուզէ եւ կ'ամ ամուսնաղը բարապետի  
 մէ պէս ։ Պ. դերակոմսը շատ պէ՛տէ որ,  
 եթէ՛ մարդ մը չուզեր կտա երեւնալ,  
 պէտք է որ իր հազարաւորները չլինէ այդ  
 Բարիգեղեմ հաշտաւոր դերճաններէ միոյն։  
 Եւ որովհետեւ չէմ կրնար ենթադրել թէ  
 դերակոմսը ճառաւոր տալով հաշտը դիւա-  
 ցիլ մը պէս ծաղուել կ'ուզէ, ընդհակա-  
 ռակն տալահով մը թէ իր դերճակին, իր  
 մտաւորականութեան, իր փոխճառաւորն եւ  
 միւսներն իսկ իր գլխարկաւորճառան դիմա-  
 ըլլալու է։ Ուստի այդ կողմը նայելու եւ  
 Բայց այդ այդ կողմը երկուր տեսել եւ  
 հաշտապարտելու պէտք ունիլ կամ լաւ եւս  
 մենք տապաղաբերու պէտք ունիք։ Բայց

տեսները, չէին մնա այլ քնններ ք։  
Արեգի որ է որ դերակտմոր մտկանած է, այս պահուհ, էթէ ճանաչան կապ առած չէ հայկերենի քաղցրէն կամ ձուկ որս առնել համար, իր որոշած ստիկն հասած ըլլալու է։ Իւր բոլորը գտնուելուն և հաստատուելուն պէս, պիտի ըզրէ իր վառա հնչիլ սպասարարին։ այս մասին տարաբան չէիս, վառիդի անշուշտ կողք գլխուս իր յիշմածներէն ինչ իր մասածն իր յանրակարանն սկենաներ վրայ, և հարցունելիք շատ մը լսաներ կուենայ։ Ա՛հ, պէտք է որ ճարպիկ միջոցով մը ձեռք անցունեմ իւր նամակներէն ինչ։ Այս բանըս դժուար է, բայց ո՛չ անկարելի։

Պէտք է որ աւագ Գ. Լիւստովիքին վերաբայէ չի ճանաչուենմ։ Ձկնիք տեսած ըլլաւ, բայց իր ծածոթմանմ, Գիտեմ որ Գ. տը Սանգաք երկու սպասարար միայն ունիւր—լոտնարարուին իր վրայ չէ։ Այսպէս վառիս կարապարեմ սենեկի սպասարար չէիս իր կարծեմ։ Կարապարեմ սենյակի երկուդէմ մը ունին և սենյակին հարակառները իր հազոնին որ միայն իրենց յառուկ է ։

Կապիտուն իր ծրարելիք պատրաստած էր։

—Այո՛ւ, մրմունջ ոտքի ելելովմ, ճիմակուէ՛նմայ ինձի ուրիշ ընելիք չի մնար։

Պարտագնէն դուրս ելաւ, արագ բայրելով չէպի գիտել, փողոց գնաց, արտաքին Պուլիպէտին անցաւ, ճակընէմ Պ. գլխուս անցանք անցաւ, չեղուր ճակընէմ վրայ գտնուող տան մը մէկին ծառարարցին մէջ աներեւելով ելաւ։

կէս ժամ ետքը, Բիկլայ փողոցէն վար իջնալով, հաջի պատուանի մարդը մը կրեօղլով, Բազայ տանը իջարկաւոր չէր, եւ ամենեւէն վարժ աչքն ալ չպիտի կրնար ճանչնալ թէ Կիմիեղուն մարդն էր որ առաւօտեան Լոմոստը փողոցի թիւ 14 տան զբուհապահին խցիկը մտած էր, իր տես կիսամարմունքներն ամփոփ էր եւ սպասուհաներընքնին տեղ հազգած էր չուխայէ տառաւ մը փողբ քառապիտուակներով, նման օրինակ ներքեակ մը, չազանապաշտէն կրկնող մը եւ լայն եզրերով թաղեայ գէլեխարի մը դրած մէջ գլուխը։

Երբ Լոմոստ փողոց հասաւ, դանդաւարաբար յարանայտաւ մինչեւ Ամսթէրտամ փողոցը, ալ ուր ձախ փողոց դիտելով, յետոյ ետ դարձաւ եւ փողբ արձարան մը մտաւ. զոր նշմարած էր ճանքան։ Որոշած էր այնտեղ, 14 թ. տան դռնէն էլ դիմացը հաստատել իր դիտարանը, Սեղանի մասին եւ Խոտաւ, պատուանիքներն տալէն, և դաւաճով մը սուրճ ըրելէն տեսաւ իր դռնատնած տեղէն, երկաթեայ քառադանին մէջ միայ ինչպիսի վարպետը միայն մէկ կըք միայն կը մնար, Սրճարանին տէրը կանչէր։

Ինչպե՞տէն խանէն տեքը, չէի մը դաւարներ բերել տեսաւ, երկու յայտարարեց զուրկ եղած էին, փողբիկ սրահին մէջ կըք միայն կը մնար, Սրճարանին տէրը կանչէր։

—Կը հաճի՞ք հետս դաւաճ մը գարեջուր խմել, հարգեց յանդը։

—Սիրով, պատասխանեց արճարանապետը։

Եւ Ժպտեղիով նստաւ իր քաղցրաբարոյ  
յահակաորդին դէմ:  
— Ինչի՞նչ այսպէս կուգայ թէ՛ առաջին  
անգամ կը տեսնեմ զձեզ այստեղ:  
— Այո՛, առաջին անգամ, բայց ո՛չ վեր-  
ջինը:  
— Աւելի աղէկ: Բարի մարդու մը երեւոյթի՛ն  
ուշիկը ուշիկը, եւ ակործեցայ ձեզմէ: Այս  
կողմերը՝ կը բնակիք:  
— Երկու քայլ հեռու, Անճ-Լազաու փո-  
ղոց:  
— Ինչո՞վ կ'ըրազիք:  
— Այս միջոցն զործի մը չունիմ:  
— Ահ, եթէ եկամտաւ ունիք...  
— Դժբաղդաբար ոչ, եւ խնայողութեանը մէկ կողմ զրաժ զուտան ալ չեմ  
ուզեր փանել: Հարուստ տան մը մէջ  
սպասաւոր եմ. տէրս մեռնելով, պարսպ  
մնաց:  
— Գիւրաւ կրնաք ուրիշ զործ մը գտա-  
նել:  
— Ձեր կարծածին չափ դէւերին բան  
է՛ն: Կը տեսնէք, երբ մէկը ինձի աջ տա-  
ւոր տարի լաւ տան մը կը ծառայէ, ալ  
գժուտարաւ կը յարմարէ ուրիշ գործի: Փորձ  
գտնող զբանսէնականները դիմել չեմ ուզեր  
անոնցմէ ինչ չիկայ: Լաւագոյն է ընկեր-  
ներու, պատանակիչներու դիմել: Առնոց  
միջոցաւ ապահովագլխ կրնանք յարմար  
տեղ մը գտնուի: Անճուական տան մէջ ծա-  
ռայող սպասուսան կրնանք հանգնար:

(Ծառանկէն)



Դաժանորդաց ԵՈՒՐ, ՍՅՈՑԳ և ՈՐՈՇ  
եր Հաշորդելու գործածէր, (հոգ չէ  
սկաւաթիւ,) Թէ՛ իրեն և Թէ՛ հա-  
սկութեան աւելի օգտակար եղ լինէ-







